Kamil Trombik

**CHARAKTERYSTYKA
JEDNOSTEK NAUKOWO-DYDAKTYCZNYCH
WYDZIAŁU FILOZOFICZNEGO UNIWERSYTETU
PAPIESKIEGO JANA PAWŁA II W KRAKOWIE**

**PHILOSOPHY DEPARTMENTS AT THE PONTIFICAL
UNIVERSITY OF JOHN PAUL II IN KRAKOW.
A SHORT DESCRIPTION**

Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie składa się aktualnie z trzynastu katedr, w obrębie których prowadzona jest działalność naukowo-dydaktyczna w nawiązaniu do uznanych tradycji filozoficznych i w otwarciu na pytania płynące ze strony współczesności. Aby dokładniej zapoznać się ze specyfiką prac badawczych i dydaktycznych realizowanych w tym ośrodku, przygotowano krótkie opisy poszczególnych jego jednostek organizacyjnych.

Warto w tym miejscu dodać, że oprócz działalności naukowej, realizowanej przez pracowników, istotną rolę w funkcjonowaniu katedr pełnią doktoranci, prowadzący zróżnicowane tematycznie i zaawansowane merytorycznie badania w swoich dziedzinach¹. Poniżej ograniczono się jednak do zwięzłego opisu działalności badawczej i dydaktycznej poszczególnych jednostek organizacyjnych Wydziału, uwzględniając wyłącznie wkład naukowy pracowni-

¹ Podkreślić należy przy tym, iż Wydział Filozoficzny posiada prawo nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie filozofii i otwierania przewodów profesorskich.

ków etatowych. W związku z tym, w pierwszej kolejności przedstawiane są – w dużym skrócie – specjalizacje poszczególnych członków kadry naukowej, następnie zaś kreśli się kierunek i specyfikę badań prowadzonych przy danej katedrze. Poniższy opis nie jest z pewnością wyczerpujący, daje jednak pewien ogólny wgląd w działalność Wydziału Filozoficznego.

Katedra Metafizyki

Specyfikę prac badawczych oraz dydaktycznych prowadzonych przy Katedrze Metafizyki oddaje hasło: „Metafizyka i obrzeża”. Uwzględniając różnice metodologiczne między naukami przyrodniczymi a filozofią bytu, usiłuje się rozpatrywać wielkie problemy metafizyki w kontekście szeroko rozumianej kultury. Wobec pytań, jakie płyną ze strony współczesności, ukazywana jest ponadczasowa wartość filozofii klasycznej, która z powodzeniem odpięra nowożytne i współczesne ataki, podważające sensowność jej wypowiedzi. U podstaw prowadzonych prac badawczych stoi założenie, iż metafizyka i nauki współczesne – pomimo wielu lat spięć oraz trudnych oddziaływań – wydają się na siebie skazane. Pogłębione analizy w tym zakresie wskazują także na możliwość zbudowania światopoglądu, który szanując osiągnięcia nauk nowożytnych, docenia wkład myśli inspirowanej chrześcijaństwem.

Katedrą kieruje ks. prof. dr hab. Stanisław Wszolek, specjalizujący się w problematyce z zakresu metafizyki, filozofii religii i szeroko rozumianych zagadnień związanych z relacją „nauka – teologia”. Katedra szczyci się licznymi doktoratami i tym, że ich autorzy (np. prof. Bartosz Brożek, prof. Wojciech Załuski, dr hab. Teresa Obolevitch) z powodzeniem realizują własne ścieżki naukowe.

Katedra Bioetyki

Pracami Katedry Bioetyki kieruje ks. dr hab. Tadeusz Biesaga, prof. UPJPiI. W swojej działalności naukowej prowadzi przede wszystkim badania nad filozoficznymi podstawami etyki medycznej (m.in. w kontekście sporu między personalizmem transcendentalem a personalizmem realistycznym), jest także zaangażowany w polemikę z różnymi nurtami etyki nowożytnej i współczesnej. Efektem prowadzonych przez niego badań są liczne publikacje, wśród których znajdują się także książki, jak np. *Spór o podstawy etyki medycznej*. Teleologizm E.D. Pellegrino a kontraktualizm R.M. Veatcha (Kraków

2014). Ks. prof. Tadeusz Biesaga pełni ponadto funkcję zastępcy dyrektora Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki, odpowiada również za organizację Podyplomowych Studiów z Bioetyki.

Członkiem Katedry Bioetyki jest także ks. dr hab. Grzegorz Hołub, prof. UPJPII. Obszar jego zainteresowań wyznaczają zwłaszcza antropologiczne i etyczne problemy bioetyki, metodologia bioetyki, filozofia osoby ludzkiej oraz etyka środowiskowa. W ostatnim czasie opublikował kilka znaczących pozycji książkowych, m.in. *Osoba w labiryncie decyzji moralnych. Bioetyka w perspektywie personalistycznej* (Kraków 2014) czy *Problem osoby we współczesnych debatach bioetycznych* (Kraków 2010). Ks. prof. Grzegorz Hołub jest członkiem Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki, pełni również funkcję redaktora naczelnego czasopisma „Logos i Ethos”.

Badania prowadzone w ramach prac Katedry Bioetyki skupiają się wokół etyki fenomenologicznej (Dietrich von Hildebrand) i etyki personalistycznej (Karol Wojtyła i jego uczniowie). Akcent kładzie się zwłaszcza na rozwój etyki i bioetyki personalistycznej, wyrastającej z inspiracji arystotelizmem, tomizmem oraz aksjologią fenomenologów. Nawiązuje się do licznych tradycji bioetycznych, płynących nie tylko z Polski, ale również ze szkół anglo-amerykańskich i europejskich. Z punktu widzenia bioetyki personalistycznej przeprowadza się krytykę innych propozycji bioetycznych, zwłaszcza poprzez wskazanie na konsekwencje posługiwania się określonymi założeniami o charakterze epistemologicznym, antropologicznym oraz etycznym w formułowaniu zarówno ogólnych, jak i szczegółowych norm moralnych dotyczących początku, trwania i końca życia ludzkiego.

Pracownicy Katedry Bioetyki prowadzą ponadto – w ramach współpracy jednostek naukowych UPJPII – prace badawcze w Międzywydziałowym Instytucie Bioetyki, należącym do Międzynarodowej Federacji Centrów i Instytutów Bioetycznych o Inspiracji Personalistycznej FIBIP, mającej siedzibę w Rzymie, w Centrum Bioetycznym Katolickiego Uniwersytetu Sacro Cuore.

Katedra Etyki

Kierownikiem Katedry Etyki jest ks. prof. dr hab. Władysław Zuziak, specjalizujący się w filozofii człowieka (szczególnie francuskiej), aksjologicznych podstawach etyki i filozofii społecznej. Ks. prof. Władysław Zuziak opublikował wiele prac naukowych, wśród których znajdują się m.in. książki: *Dojrzewanie*

świadomości refleksyjnej w filozofii moralnej Georgesa Bastide'a i Jeana Naberta (Kraków 1998) oraz *Aksjologia Louisa Lavelle'a wobec ponowoczesnego kryzysu wartości* (Kraków 2012). W latach 2000–2006 pełnił funkcję Dziekana Wydziału Filozoficznego. Za jego kadencji Wydział uzyskał dnia 10 listopada 2001 akredytację Uczelnianej Komisji Akredytacyjnej (UKA). Dzięki jego staraniom Wydział stał się także członkiem Conférence Mondiale des Institutions Universitaires Catholiques de Philosophie (COMIUCAP; ks. prof. W. Zuziak był przewodniczącym sekcji europejskiej tej organizacji w latach 2004–2008). Jako Dziekan zainaugurował Dni Tischnerowskie, był także pomysłodawcą i organizatorem Studiów Podyplomowych z Filozofii i Etyki. Jako *visiting professor* prowadził wykłady w semestrze zimowym (2015/16) na Uniwersytecie „La Sabana” w Bogocie z personalizmu i francuskiej filozofii ducha. Jest ponadto członkiem stowarzyszeń naukowych i akademickich, takich jak Fédération des Universités Catholiques Européennes (FUCE), w którym pełni funkcję wiceprzewodniczącego, a także European Society for the Study of Science and Theology (ESSAT), Polskiego Towarzystwa Filozoficznego (Oddział w Krakowie) oraz Centrum Etyki Chrześcijańskiej im. Tadeusza Ślipko SJ i Polskiego Towarzystwa Etycznego.

Adiunktem przy Katedrze Etyki jest dr Jakub Synowiec, autor pracy *Model argumentacji etycznej w etyce personalistycznej Karola Wojtyły i Tadeusza Styczenia* (Kraków 2014). Dr Jakub Synowiec kontynuuje badania w zakresie argumentacji etycznej, w swoich pracach naukowych inspirowane polskim personalizmem, polemizuje z etyką utylitarystyczną.

W obrębie Katedry prowadzone są badania, które koncentrują się zwłaszcza na poszukiwaniu antropologicznych podstaw etyki. Dzięki analizie tekstów klasyków fenomenologicznej etyki wartości (Max Scheler, Dietrich von Hildebrand, Robert Spaemann) oraz etyki personalistycznej (Jacques Maritain, Karol Wojtyła, Tadeusz Styczeń) prowadzi się namysł nad głównymi pojęciami etycznymi, takimi jak godność osoby ludzkiej, wartość, dobro, zło, prawda, sprawiedliwość, sumienie, relacje międzyosobowe. Realizując badania nad podstawami etyki, zwraca się uwagę na potrzebę określenia źródeł podmiotowości osoby ludzkiej. Podejmowana jest także polemika z koncepcjami człowieka wyłaniającymi się ze współczesnych nurtów intelektualnych, zwłaszcza postmodernizmu i utylitaryzmu. Istotne miejsce w działalności naukowej Katedry zajmują również zagadnienia metaetyczne, ze szczególnym uwzględnieniem argumentacji etycznej. Prowadzona jest refleksja nad

skutecznością argumentacji etycznej oraz nad etyczną oceną tej argumentacji, zarówno w odniesieniu do myśli klasyków (Sokrates), jak i współczesnych filozofów (Chaim Perelman, Douglas Neil Walton). Efekty prac prowadzonych w Katedrze Etyki wiodą w kierunku wypracowania tzw. etyki mediacyjnej – projektu, który w oparciu o normę personalistyczną i hierarchię obiektywnych wartości umożliwiałby konstruktywny dialog oraz porozumienie w różnych sferach życia publicznego.

W ramach prac prowadzonych przy Katedrze redagowana jest seria książkowa „Etyka i życie publiczne” (dotychczas ukazały się m.in. *Równość w życiu publicznym*, red. W. Zuziak, J. Mysona Byrska, Kraków 2012; *Zaufanie w życiu publicznym*, red. W. Zuziak, J. Mysona Byrska, Kraków 2014; *Nienawiść w życiu publicznym*, red. J. Mysona Byrska, J. Synowiec, Kraków 2015), organizowane są również konferencje z cyklu „Etyka i życie publiczne”, zapoczątkowane w 2008 roku, a od 2014 roku organizowane wspólnie z Katedrą Filozofii Społecznej i Polityki.

Katedra Filozofii Boga

Kierownikiem i zarazem twórcą Katedry jest prof. dr hab. Karol Tarnowski, autor licznych artykułów naukowych i książek, w tym *Ku Absolutnej Ucieczce. Bóg i wiara w filozofii Gabriela Marcela* (Kraków 1993), *Człowiek i Transcendencja* (Kraków 1995), *Tropy myślenia religijnego* (Kraków 2009) oraz *Usłyszeć Niewidzialne. Zarys filozofii wiary* (Kraków 2006), wyróżnionej nagrodą im. Księdza Józefa Tischnera oraz Nagrodą Wydawców Katolickich „Feniks”, a także *Pragnienie metafizyczne* (Kraków 2017). Autor w swoich pracach inspirował się m.in. francuską filozofią ducha oraz szeroko rozumianą fenomenologią.

W Katedrze zatrudniony jest również dr Adam Workowski, autor monografii *Ontologiczne podstawy posiadania* (Wrocław 2009), nawiązujący w swoich pracach do filozofii podmiotu. W ostatnim czasie pracownicy Katedry pod wspólną redakcją opublikowali ponadto pracę *Fenomenologia polska a chrześcijaństwo* (Kraków 2014).

Badania prowadzone przez pracowników Katedry koncentrują się wokół zagadnień związanych z problematyką Boga, zwłaszcza w kontekście filozofii współczesnej, ze szczególnym uwzględnieniem fenomenologii, francuskiej myśli religijnej i anglosaskiej filozofii religii. Nie negując znaczenia tradycyjnej filozofii Boga, uprawianej w duchu św. Tomasza z Akwinu, akcentuje się

tutaj osiągnięcia dwudziestowiecznej myśli filozoficznej, bliższej duchowości i doświadczeniom współczesnego człowieka. Pracownicy Katedry prowadzą zarówno badania historyczno-filozoficzne, dotyczące wybranych zagadnień filozofii Boga oraz ich ogólnofilozoficznych podstaw, jak i systematyczne, związane z szeroko rozumianą tematyką wiary (*fides qua* i *fides quae*). Prace historyczne obejmują m.in. problematykę Boga w filozofii klasycznej, fenomenologii (Emmanuel Lévinas, Jean-Luc Marion, Michel Henry), poheideggerowskiej „teologii filozoficznej w cieniu nihilizmu” Wilhelma Weischedela oraz filozofii działania Maurice’a Blondela. Przedmiot badań systematycznych stanowią z kolei zagadnienia wiary religijnej i kwestii z nią związanych (m.in. założenia antropologiczne, pragnienie metafizyczne, racjonalizacja wiary, język religii, problematyka objawienia, świadectwo). Struktury podmiotowe wiary religijnej oraz jej uwarunkowania, w tym podstawowe fenomeny umożliwiające otwartość człowieka na wiarę, wyznaczają kierunek filozoficznych poszukiwań.

Pracownicy Katedry są ponadto zaangażowani w kontynuowanie studiów nad myślą religijną ks. Józefa Tischnera, między innymi poprzez uczestnictwo w Dniach Tischnerowskich oraz w dyskusjach prowadzonych przez Instytut Myśli Józefa Tischnera.

Katedra Filozofii Człowieka

Kierownikiem Katedry Filozofii Człowieka jest ks. dr hab. Jarosław Jagiełło, prof. UPJPII, specjalista w zakresie antropologii filozoficznej i historii filozofii, nawiązujący w swoich pracach do myśli takich filozofów, jak ks. Józef Tischner, Martin Heidegger, Ferdinand Ebner, Søren Kierkegaard czy Helmuth Plessner. W ostatnim czasie opublikował przede wszystkim monografię *Niedokończony spór o antropologię filozoficzną (Heidegger–Plessner). Studium historyczno-analityczne* (Warszawa 2011) oraz wydał wiele monografii wieloautorskich poświęconych współczesnej filozofii człowieka. Ks. prof. Jarosław Jagiełło jest członkiem Rady Programowej Instytutu Myśli Józefa Tischnera, Członkiem Internationale Ferdinand Ebner-Gesellschaft. Został także wybrany dziekanem Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II na kadencję 2016–2020.

Pracownikiem Katedry jest ponadto adiunkt ks. dr Miłosz Hołda, w 2013 roku Laureat Nagrody Prezesa Rady Ministrów za najlepszą dysertację doktorską z zakresu filozofii i autor książki *Teistyczne podstawy nauki. Epistemologiczne*

argumenty za istnieniem Boga (Tarnów 2014), podejmujący w swoich pracach badawczych problematykę rozumienia Boga i człowieka w kontekście tak zwanej „nowej teologii naturalnej” oraz problematykę sumienia.

Katedra Filozofii Człowieka kontynuuje prace badawcze zapoczątkowane przez ks. prof. Józefa Tischnera i popularyzuje jego filozofię. W dialogu z różnymi nurtami antropologicznymi poszukiwane są odpowiedzi na pytanie: „Kim jest człowiek?” Poprzez prowadzenie badań historycznych i systematycznych usiłuje się dookreślić koncepcję człowieka jako „istoty dramatycznej”, zwłaszcza w kontekście osiągnięć nauk szczegółowych. Rozwija się także Tischnerowska koncepcja „myślenia religijnego”, bada relacje między filozofią i teologią oraz poszukuje w obszarze teologii istotnych intuicji, które następnie zostają opracowane w ramach filozofii człowieka. W realizacji wyznaczonych celów badawczych pomaga współpraca z innymi katedrami Wydziału Filozoficznego oraz różnymi instytucjami naukowymi z Polski i zagranicy, efektem czego są m.in. krajowe i międzynarodowe konferencje naukowe, organizowane na przykład w ramach Dni Tischnerowskich, oraz debaty prowadzone w ramach Interdyscyplinarnych Seminariów Wydziałowych i Międzyuczelnianych, a także opracowania zbiorowe, poświęcone różnym aspektom rozumienia człowieka (ostatnio m.in. *Spory o naturę człowieka. Józefowi Tischnerowi w 15. rocznicę śmierci*, red. J. Jagiełło, Kielce 2016).

Katedra Filozofii Logiki

Katedra Filozofii Logiki, mimo iż jest najmłodszą jednostką Wydziału Filozoficznego, wyróżnia się znaczącym dorobkiem naukowym nie tylko o zasięgu ogólnokrajowym, ale także międzynarodowym. Pełniącym obowiązki kierownika jest ks. dr hab. Adam Olszewski, prof. UPJPII, członek Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych, autor licznych opracowań oraz artykułów naukowych, związanych szczególnie ze statusem Tezy Churcha (m.in. *Teza Churcha. Kontekst historyczno-filozoficzny*, Kraków 2009).

Pracownikiem Katedry jest również ks. dr hab. Zbigniew Wolak, prof. UPJPII, prowadzący głównie badania historyczne (m.in. Koło Krakowskie, szkoła lwowsko-warszawska), autor kilku książek, w tym *Koncepcje analogii w Kole Krakowskim* (Tarnów 2005). Z kolei ks. dr hab. Jerzy Dadaczyński, prof. UPJPII, jest specjalistą w zakresie filozofii matematyki. Opublikował m.in. *Bernard Bolzano i idea logicyzmu* (Tarnów 2006) oraz *Filozofia matematyki w ujęciu historycznym* (Tarnów 2000). W Katedrze zatrudniony jest także

dr Robert Piechowicz, autor książki *Logika, topologia, język. Relacja bliskości znaczeń na poziomie leksyki* (Kraków–Tarnów 2007), podejmujący w swoich pracach zagadnienia związane z filozofią komunikacji.

Badania prowadzone przez pracowników Katedry Filozofii Logiki koncentrują się wokół kilku obszarów tematycznych. Realizowane są prace dotyczące statusu Tezy Churcha oraz możliwości uwzględniania podmiotu matematycznego w filozofii matematyki. Istotną rolę pełnią badania języka naturalnego przy pomocy narzędzi logicznych (w obrębie tych prac mieszczą się również zagadnienia związane ze sztuką argumentacji). Wiele miejsca poświęca się problematyce wiedzy prawdopodobnej, a także zagadnieniom z zakresu kognitywistyki i sztucznej inteligencji (m.in. komputacyjne teorie umysłu). Dużym zainteresowaniem cieszy się również logika teologii. W pracach historycznych podejmowany jest natomiast wątek genezy teorii mnogości oraz działalności Koła Krakowskiego (Józef Maria Bocheński, Jan Franciszek Drewnowski, Jan Salamucha). Swoją obecność w środowisku naukowym Katedra Filozofii Logiki zaznacza także poprzez organizację konferencji i sympozjów, np. „Church’s Thesis: Logic, Mind and Nature” (3–5 czerwca 2011, Kraków).

Katedra Filozofii Poznania

Katedra kierowana jest przez ks. dr. hab. Dariusza Oko, którego zainteresowania badawcze koncentrują się głównie wokół tomizmu transcendentnego, problemu teoriopoznawczych uwarunkowań nihilizmu, a także zagadnień granicznych filozofii, teologii i ideologii. Ks. dr hab. Dariusz Oko w trakcie swojej ścieżki naukowej opublikował wiele artykułów i książek, ostatnio m.in. *W poszukiwaniu pewności. Próba transcendentnego ugruntowania metafizyki w filozofiach Emericha Coretha i Bernarda Lonergana* (Kraków 2010).

Pracownikiem Katedry jest również ks. dr hab. Piotr Andryszczak, podejmujący w swoich pracach naukowych przede wszystkim problematykę liberalizmu politycznego i współczesnych sporów o sprawiedliwość. W ostatnim czasie opublikował monografię *Droga do sprawiedliwego społeczeństwa w ujęciu Johna Rawlsa i Alasdaira MacIntyre’a. Analiza krytyczna* (Kraków 2015).

Katedrę współtworzy także adiunkt, ks. dr Marek Sołtysiak, skupiający się w badaniach naukowych przede wszystkim nad współczesną hermeneutyką filozoficzną w ujęciu Hansa-Georga Gadamera. Efektem prowadzonych przez niego badań jest publikacja *Rozumienie i tradycja w hermeneutyce filozoficznej Hansa-Georga Gadamera* (Kraków 2004).

Katedra prowadzi systematyczną działalność naukową, związaną z wciąż aktualną problematyką filozoficznej refleksji nad naszym poznaniem i charakterem uzyskiwanej wiedzy. Podejmowane badania skupiają się między innymi wokół istoty ludzkiego poznania, problemu prawdy, źródeł i granic poznania, sposobu poznawania wartości czy natury związku między poznaniem a językiem (elementy filozoficznej hermeneutyki). Klasyczne problemy teoriopoznawcze podejmowane są w nawiązaniu zarówno do tradycyjnych, jak i współczesnych rozwiązań filozoficznych.

Katedra Filozofii Przyrody

Kierownikiem Katedry Filozofii Przyrody jest ks. dr hab. Janusz Mączka SDB, prof. UPJPII, specjalizujący się przede wszystkim w historii nauki, historii filozofii przyrody, filozofii matematyki oraz szeroko rozumianej problematyce „nauka – religia”. Ks. prof. Janusz Mączka opublikował wiele prac naukowych, dotyczących zwłaszcza polskiej filozofii przyrody, ponadto jest współredaktorem kilku monografii oraz autorem książek *Wszechświat strukturalny: strukturalizm w dziele Joachima Metallmanna a strukturalizm współczesnej nauki* (Tarnów 2002) oraz *Od matematyki do filozofii: twórcza droga Alfreda N. Whiteheada* (Tarnów 1998). Pełni funkcję zastępcy redaktora naczelnego czasopisma „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce”.

W prace Katedry nadal zaangażowany jest ks. prof. dr hab. Michał Heller, wybitny uczony, ceniony na całym świecie filozof, teolog i kosmolog, laureat licznych wyróżnień, w tym prestiżowej Nagrody Templetona. Ks. prof. Michał Heller współtworzył – wraz z już nieżyjącym abp. Józefem Życińskim – program uprawiania filozofii przyrody jako „filozofii w nauce”. Program ten do dziś jest rozwijany przez pracowników Katedry Filozofii Przyrody, które członkowie należą m.in. do Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych, wspólnej jednostki Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, której inicjatorem i dyrektorem jest właśnie ks. prof. Michał Heller.

Jednym z członków Katedry Filozofii Przyrody jest ks. dr hab. Wojciech Grygiel FSSP, prowadzący prace badawcze głównie w zakresie filozofii fizyki, kognitywistyki i teologii nauki. W ostatnim czasie opublikował między innymi książkę *Stephena Hawkinga i Rogera Penrose’a spór o rzeczywistość* (Kraków 2014). Współpracownikiem Katedry Filozofii Przyrody jest również dr Łukasz Lamża, którego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół kosmo-

logii, astrofizyki oraz zagadnień filozoficznych związanych z tymi naukami. W ostatnich latach dr Łukasz Lamża opublikował m.in. książki *Przekrój przez Wszechświat* (Kraków 2014) oraz *Granice Kosmosu – granice kosmologii* (Kraków 2015).

Katedra Filozofii Przyrody prowadzi swoje badania w ścisłym kontakcie z naukami matematyczno-przyrodniczymi. Prace naukowe koncentrują się zwłaszcza na filozoficznych zagadnieniach kosmologii i podstaw fizyki. Wychodzi się bowiem z założenia, iż kosmologia i podstawy fizyki prowadzą do najgłębszego zrozumienia fizycznej rzeczywistości w jej aspekcie globalnym i fundamentalnym. Takie ujęcie wymaga również uwzględnienia specyfiki stosowania określonych pojęć – jak czas, przestrzeń, prawdopodobieństwo itp. – przy przejściu od poziomu mikro- do poziomu makro- i kosmologicznego. Istotne jest ponadto uwzględnienie krytycznej refleksji nad metodami stosowanymi w naukach przyrodniczych. Stąd w obrębie Katedry Filozofii Przyrody kładzie się nacisk na czerpanie z najnowszych osiągnięć w zakresie ogólnej metodologii nauk. Istotne jest przy tym podejście do nauki przy pomocy narzędzi wypracowanych przez nią samą, np. poprzez stosowanie metody układów dynamicznych do badania ewolucji teorii naukowych. Ważną rolę w pracach badawczych Katedry pełni historia filozofii przyrody. Rozwijane są zwłaszcza historyczne badania nad źródłami dwudziestowiecznej filozofii przyrody w Krakowie (m.in. Maurycy Straszewski, Tadeusz Garbowski, Władysław Heinrich, Joachim Metallmann, Zygmunt Zawirski). Na szeroką skalę podejmuje się również zagadnienia z zakresu „nauka – religia”, coraz silniej reprezentowany jest też nurt badawczy, podejmujący program tzw. teologii nauki, zainicjowanej przez ks. prof. Michała Hellera.

Katedra Filozofii Przyrody współorganizuje każdego roku Krakowskie Konferencje Metodologiczne. W 2017 roku odbyła się XXI edycja tej konferencji.

Katedra Filozofii Religii

Kierowniczką Katedry Filozofii Religii jest s. dr hab. Teresa Obolevich, prof. UPJPiI, autorka wielu książek i artykułów naukowych z zakresu rosyjskiej filozofii religijnej, teologii i filozofii patrystycznej, współczesnej filozofii religii. Specjalizuje się także w problematyce relacji między nauką a religią, zwłaszcza w ujęciu historycznym. Ostatnio opublikowała między innymi takie książki jak *Filozofia rosyjskiego renesansu patrystycznego* (Kraków 2014) i *La*

philosophie religieuse russe (Paris 2014). S. dr hab. Teresa Obolevich pełni również funkcję kierownika Studiów Podyplomowych „Nauka i Religia”.

Pracownikiem Katedry Filozofii Religii jest o. prof. dr hab. Jan Andrzej Kłoczowski OP, autor m.in. *Człowiek – bogiem człowieka: filozoficzny kontekst rozumienia religii w „Istocie chrześcijaństwa” Ludwika Feuerbacha* (Lublin 1979), *A myśmy się spodziewali...* (Poznań 1990), *Więcej niż mit: Leszka Kołakowskiego spory o religię* (Kraków 1994), *Drogi człowieka mistycznego* (Kraków 2001), *Czego chrześcijanie nie wiedzą o chrześcijaństwie* (Kraków 2005), *Filozofia dialogu* (Poznań 2005), *Zawierzyć prawdzie* (Kraków 2006), *5 kroków w stronę pojednania* (Kraków 2008), *Jak budować piękne życie* (Kraków 2009). Pracownikiem Katedry jest także dr Joanna Barcik, autorka monografii *Nienazywalne ma wiele imion. Filozofia religii Henry Duméry’ego* (Kraków 2007), koncentrująca się w swoich badaniach szczególnie wokół kwestii związanych z ideą Boga po Auschwitz oraz teologią feministyczną. Zatrudniony w Katedrze jest także o. dr Grzegorz Chrzanowski OP, specjalizujący się w analitycznej filozofii religii, a zwłaszcza w teologii i filozofii pluralizmu religijnego. Opublikował między innymi *Zbawienie poza Kościołem. Filozofia pluralizmu religijnego Johna Hicka* (Poznań 2004).

Działalność naukowa i dydaktyczna Katedry wiąże się z problematyką interpretacji fenomenu religii. Problematyka ta ujęta jest w szerokim kontekście, w nawiązaniu do licznych tradycji filozoficznych, w obrębie których kształtowały się różne teorie religii. W ramach prac Katedry podejmowane są kwestie związane z istotą i genezą religii (także w świetle trudności, jakie wiążą się z przyjęciem stanowisk naturalistycznych i redukcjonistycznych), opisem fenomenu religijnego, a także charakterystyką różnych postaci aktów i doświadczeń religijnych. Ponadto kładzie się nacisk na problematykę języka i symbolu religijnego, badana jest również specyfika poznania religijnego – zwłaszcza w relacji do innych typów poznania, np. naukowego. Istotną część działalności naukowej oraz dydaktycznej Katedry poświęca się zagadnieniom zła i cierpienia.

Pracownicy Katedry Filozofii Religii od 2010 roku są zaangażowani w organizowanie „Cracow Conferences on Russian Philosophy”, w trakcie których omawia się najważniejsze problemy rosyjskiej filozofii religii.

Katedra Filozofii Społecznej i Polityki

Kierowniczką Katedry jest dr hab. Joanna Mysona Byrska, prof. UPJPII, specjalizująca się w filozofii polityki i w badaniach nad konsumpcjonizmem, autorka wielu prac naukowych oraz monografii, m.in. *O polityce, polityczności i antypolityce* (Kraków 2016) czy *Wykłady z etyki ogólnej* (Kraków 2015). Wspólnie z ks. prof. dr. hab. Władysławem Zuziakim redaguje serię książkową „Etyka i życie publiczne”, w której publikowane są analizy nawiązujące do tematyki etycznych aspektów życia publicznego.

Z Katedrą Filozofii Społecznej i Polityki współpracuje dr Tatiana Krawczyńska-Zaucha, która podejmuje badania w zakresie etyki coachingu i filozofii komunikacji.

W ramach prac naukowo-dydaktycznych Katedry prowadzone są badania nad współczesnymi zjawiskami społecznymi, zwłaszcza w kontekście rozpowszechniających się postaw konsumpcyjnych. Istotną rolę pełnią problemy umiejscowione w obszarze szeroko rozumianej filozofii polityki (m.in. zagadnienie polityczności, antypolityka, antropologiczne uwarunkowania polityki). Od 2014 roku Katedra Filozofii Społecznej i Polityki współorganizuje coroczne konferencje, poświęcone problematyce wartości w przestrzeni społecznej, zatytułowane „Etyka i życie publiczne”. Jednostka prowadzi także współpracę z Zakładem Etyki Ogólnej i Stosowanej Uniwersytetu w Nitrze (Słowacja) w ramach umowy międzynarodowej.

Katedra Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej

Pełniącym obowiązki kierownika Katedry Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej jest o. dr Kleofas Gródek, specjalizujący się zwłaszcza w starożytnej myśli greckiej. W swoich pracach poddaje analizie zagadnienia związane z rozumieniem umysłu przez Anaksagorasa, Heraklita, Platona, Arystotelesa czy Plotyna. Interesuje się ontologią eleatów (głównie Parmenidesa) oraz starogrecką etyką eudajmonistyczną. Pracownikiem Katedry jest także o. dr Konrad Rycyk OFM, który podejmuje badania nad filozofią Platona. Jest członkiem Towarzystwa Metafizycznego im. A.N. Whiteheada.

Katedra Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej skupia się przede wszystkim na ukazywaniu aktualności dorobku filozoficznego myślicieli greckich i łacińskich. Akcentuje się, iż pomimo upływu wieków, ich filozofia przetrwała próbę czasu i zachowała swoją wartość. Wśród filozofów greckich

dogłębnej analizie poddawane są np. poglądy Parmenidesa z Elei. Prowadzi się także badania nad myślą Protagorasa i Gorgiasza. Wiele miejsca poświęca się również problemowi dobra w ujęciu Arystotelesa. Z kolei w dziejach średniowiecznej myśli filozoficznej drobiazgowym analizom poddawane są m.in. tradycje filozoficzne zapoczątkowane przez Boecjusza, Teodoryka z Chartres, Wilhelma z Conches czy Tomasza z Akwinu.

Katedra Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej

Obowiązki kierownika Katedry Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej pełni obecnie o. dr hab. Marek Urban CSsR, specjalizujący się między innymi w refleksji filozoficzno-teologicznej Hansa Ursa von Balthasara, chrześcijańskim egzystencjalizmie, filozofii historii Jakuba Burchardta oraz myśli żydowskiej XX i XXI wieku. Rezultatem tych zainteresowań jest rozprawa *Hans Urs von Balthasar wobec idealizmu niemieckiego. Myśl chrześcijańska a refleksja filozoficzna* (Kraków 2017). Odpowiada on za redakcję kilku monografii, m.in. *Fides et ratio: dziewięćset lat po śmierci św. Anzelm z Canterbury* (razem z o. Stanisławem Bafią, Kraków 2010), *Egzystencja i kultura* (wspólnie z Piotrem Muchlińskim, Kraków 2010), *Człowiek wobec rozpaczy w filozofii S. Kierkegaarda* (wspólnie z ks. Władysławem Zuziakim, Kraków 2004). O. dr hab. Marek Urban jest kierownikiem Podyplomowych Studiów z Filozofii i Etyki.

Prace badawcze w obrębie Katedry Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej koncentrują się wokół przewodnich zagadnień, jakie pojawiły się w dziejach filozofii między XVI a XX wiekiem. Szczególny akcent kładzie się więc na badania obejmujące myśl Kartezjusza oraz jego następców, oświecenie angielskie i francuskie, a także filozofię Immanuela Kanta i idealizmu niemieckiego. Wiele uwagi poświęca się postaciom Sørensa Kierkegaarda, Artura Schopenhauera oraz Friedricha Nietzschego. Rozwija się namysł nad pozytywizmem, fenomenologią, egzystencjalizmem, spirytualizmem, neotomizmem, filozofią analityczną, filozofią dialogu czy postmodernizmem. Znaczącą rolę pełnią także badania nad relacjami między filozofią i religią, zwłaszcza w kontekście sporu między filozofią utrzymaną w duchu chrześcijańskim, a myślą postmodernistyczną, odcinającą się od źródeł i odniesień metafizycznych.

Katedra Psychologii Religii

Katedra kierowana jest przez ks. prof. dr. hab. Józefa Makselona, jednego z inicjatorów i czołowych przedstawicieli empirycznej psychologii religii oraz tanatopsychologii w Polsce, autora licznych prac naukowych i kilku książek, w tym monografii *Lęk wobec śmierci. Wybrane teorie i badania psychologiczne* (Kraków 1988). Ks. prof. Józef Makselon jest również redaktorem opracowań zbiorowych, m.in. dwukrotnie wydawanego podręcznika *Psychologia dla teologów* (Kraków 1990 i 1995, Lwów 1998, wyd. w języku ukraińskim) oraz książek: *Człowiek przełomu tysiącleci. Problemy psychologiczne* (Kraków 2000), *Poradnictwo psychologiczno-religijne. Teoria i praktyka* (Kraków 2001), *Studia z psychologii rozwoju* (Kraków 2002) i *Człowiek wobec śmierci. Aspekty psychologiczno-religijne* (Kraków 2005). Interesował się ponadto percepcją Jana Pawła II w Polsce, czego owocem są książki: *Fascynacja i wezwanie. Ostatni pobyt Ojca Świętego w PRL* (Rzym 1992) i *Wezwanie i opór. Polacy a Jan Paweł II* (Kraków 1997). Przez dwie kadencje był przewodniczącym Sekcji Psychologii przy Komisji Nauki Wiary KEP, a kilkanaście lat redagował „*Analecta Cracoviensia*”.

Praca naukowa oraz działalność dydaktyczna ks. prof. Józefa Makselona koncentrują się wokół badań nad osobowościowo-społecznymi korelatami religijności (m.in. struktura i funkcje postawy religijnej, modlitwa, nawrócenie, kryzys religijny, recepcja sakramentów, lider religijny). Drugi obszar badań stanowi tanatopsychologia, gdzie w kontekście filozofii sytuacji granicznych i różnych interpretacji psychologicznych podejmuje się zagadnienia związane z cierpieniem, umieraniem i śmiercią i żałobą.

Katedra Historii i Filozofii Nauki

Kierownikiem Katedry jest dr hab. Paweł Polak, prof. UPJPII, autor wielu cennych opracowań poświęconych historii polskiej filozofii przyrody, historii i filozofii nauki oraz filozofii informatyki. Spośród licznych jego prac na szczególną uwagę zasługuje m.in. książka *Byłem Pana przeciwnikiem [profesorze Einstein]...* (Kraków 2012), za którą Autor otrzymał Nagrodę im. Jana Jędrzejewicza dla najlepszej książki poświęconej historii nauki i techniki. Dr hab. Paweł Polak jest kierownikiem zespołu badawczego „Filozofia w informatyce”, pełni również funkcję redaktora naczelnego czasopisma „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce”. Katedra zatrudnia ponadto ks. dr. Zbigniewa Lianę,

autora rozprawy *Koncepcja Logosu i natury w szkole w Chartres: heurystyczne funkcje chrześcijańskiej koncepcji Logosu w kształtowaniu się nowożytnego pojęcia natury. Analiza dorobku Szkoły w Chartres w perspektywie filozofii nauki* (Kraków 1996). Ks. dr Zbigniew Liana specjalizuje się w filozofii nauki i problematyce „nauka – wiara”.

Prace naukowe w obrębie Katedry prowadzone są w nawiązaniu do tradycji badawczej, zainaugurowanej przez Józefa Życińskiego i Michała Hellera. Nawiązując do antysystemowego i niefundacjonistycznego stylu filozofowania, analizuje się – zarówno w ujęciu problemowym, jak i historycznym – klasyczne problemy filozoficzne, jakie pojawiają się w naukach matematyczno-przyrodniczych oraz na gruncie relacji między nauką a wiarą. Obecnie podejmowane są m.in. próby ujęcia przemian metodologicznych w najnowszej nauce (m.in. spowodowane rewolucją informatyczną w nauce). Podejmowane są również aktualne zagadnienia związane z namysłem nad technonauką oraz nad kulturowym znaczeniem nauki. Ponadto prowadzi się badania nad zapomnianym polskim wkładem do historii i filozofii nauki.

**DZIEKANI WYDZIAŁU FILOZOFICZNEGO
PAPIESKIEJ AKADEMII TEOLOGICZNEJ
W KRAKOWIE**

Józef Tischner (kadencja: 1982–1985)

Tadeusz Wojciechowski (1985–1988)

Józef Życiński (1988–1991)

Tadeusz Gadacz (1991–1995)

Stanisław Pamuła (1995–1997)

Józef Tischner (1997–2000)

Władysław Zuziak (2000–2006)

Stanisław Wszolek (2006–2009)

Janusz Mączka (2009–2016)

Jarosław Jagiełło (2016–)